

ЖАРКО О. Г.,
аспірант
Науково-дослідного інституту
інтелектуальної власності
(Національна академія
правових наук України),
викладач кафедри права
(Київський кооперативний інститут
бізнесу і права)

УДК 347.788

ЩОДО КРИТЕРІЇВ ВИЗНАЧЕННЯ ПОДІЛЬНОГО І НЕПОДІЛЬНОГО СПІВАВТОРСТВА

Стаття присвячена висвітленню сутності та змісту правової категорії авторського права «співавторство». Проаналізовано підходи науковців щодо визначення співавторства як елемента авторського права України. Автор акцентує увагу на розкритті понять подільного і неподільного співавторства.

Ключові слова: співавторство, подільне співавторство, неподільне співавторство, ознаки співавторства, межі співавторства.

Статья посвящена освещению сущности и содержания правовой категории «соавторство». Проанализированы подходы ученых по определению соавторства как элемента авторского права Украины. Автор акцентирует внимание на раскрытии понятий делимого и неделимого соавторства.

Ключевые слова: соавторство, делимое соавторство, неделимое соавторство, признаки соавторства, границы соавторства.

The article is devoted to highlighting nature and content of legal category of civil-law relations known as «co-authorship». There are analyzed some approaches of scientists which determine co-authorship as a part of copyright of Ukraine. The author focuses on disclosure of concepts of divisible and indivisible co-authorship.

Key words: authorship, divisible co-authorship, indivisible co-authorship, signs of co-authorship, co-authorship boundaries.

Вступ. Зростання ролі інтелектуальної власності дозволяє забезпечувати стабільний економічний розвиток держави, впроваджувати моделі раціонального використання результатів інтелектуальної діяльності, а також створює відповідний правовий механізм ефективного правового забезпечення захисту прав суб'єктів інтелектуальної власності. Сучасна правова система інтелектуальної власності хоч і відповідає міжнародним стандартам, проте потребує більш ефективного удосконалення та особливо можливості практичного застосування захисту інтересів творців інтелектуальних благ за використанням результатів їхньої діяльності. Особливої уваги потребує такий складний інститут авторського права, як співавторство. Завданням авторського права в аспекті співавторства є встановлення сприятливих правових умов для творчої спільної діяльності осіб, забезпечити доступність результатів цієї діяльності всьому суспільству, а також захист особистих майнових і немайнових прав та інтересів кожного з авторів.

Постановка завдання. Питання регулювання цивільних відносин співавторства, як складової частини авторського права України, актуальне на шляху України до євроінтеграційних процесів і становлення економічно могутньої держави у сфері раціонального і ефективного використання інтелектуальної діяльності людини і нації в цілому. Великий внесок у розробку даної проблематики було здійснено в частині цивільного права України, проте

окремого виокремлення відносин співавторства не здійснено, використання якого з кожним роком стає більш поширеним.

Результати дослідження. Відповідно до теорії авторського права співавторство є доволі складним і дискусійним інститутом, який має нормативно-правову базу, але через законодавчі прогалини регулювання потребує більш ширшого тлумачення і практичного застосування. Інститут співавторства як інтелектуальна, матеріальна, правова категорія авторського права України складає сукупність суспільних відносин, що виникають між фізичними особами і пов'язані з виникненням, реалізацією та захистом авторських прав таких осіб у процесі здійснення їх спільної творчої діяльності та використання результатів такої діяльності [1, с. 155–157].

На жаль, у чинному законодавстві України правовий інститут співавторства аналізується лише в двох законодавчих актах: Цивільний кодекс України і Закон України «Про авторське право і суміжні права». Так, відповідно до статті 436 Цивільного кодексу України авторське право на твір, створений у співавторстві, належить співавторам спільно, незалежно від того, становить твір одне нерозривне ціле чи складається з частин, кожна з яких може мати й самостійне значення [2, с. 436]. Якщо твір, створений у співавторстві, складається з частин, кожна з яких має самостійне значення, то кожен із співавторів має право використовувати створену ним частину твору на власний розсуд, якщо інше не передбачене угодою між ними [3, ст. 13].

Ключовим і визначальним у правових питаннях співавторства є з'ясування критеріїв розмежування подільного і неподільного співавторства в авторському праві, приведення цивільно-правових відносин регулювання прав співавторів до умов Європейського Союзу.

На сьогодні в умовах євроінтеграційних процесів в Україні прослідковується значне зростання інтелектуальної діяльності людини, яка ефективно забезпечує економічне, соціальне і культурне збагачення держави. Проте неефективне правове регулювання відносин інтелектуальної діяльності нерідко зумовлює порушення і не захищає права суб'єктів інтелектуальної діяльності, особливо права авторів під час творчої діяльності, яка проявляється в об'єктах авторського права. Відповідно до законодавства України і міжнародних нормативно-правових актів об'єктом авторського права виступає матеріальне втілення, певна речова форма результату інтелектуальної, творчої праці. Така речова форма вираження творчої праці, тобто процес створення об'єктів інтелектуальної власності може здійснюватися як одним автором, так і кількома авторами. Якщо у створенні певного виду об'єкта інтелектуальної власності беруть участь декілька осіб, то така сумісна творча праця вважається співавторством [4, с. 50–53].

Теорія авторського права України у відносинах співавторства виокремлює два види співавторства: подільне та неподільне. Ознаками подільного співавторства є те, що твір, створений кількома авторами, складається з частин, кожна з яких несе своє індивідуальне, самостійне значення і може відокремлено одна від одної використовуватися, не зменшуючи або не порушуючи права співавторів [5, с. 171–173]. У свою чергу, ознаками неподільного співавторства є існування твору, створеного у співавторстві в єдиній нерозривній формі вираження творчої праці, що не дозволяє окремо, самостійно використовувати частини твору, оскільки така спільна творча діяльність не має ознак авторського права.

Проте на законодавчому рівні не закріплено критеріїв визначення таких двох видів співавторства, що не дозволяє відмежовувати один від одного дані види співавторства.

Також спірним є питання необхідності такого поділу співавторства на два види, оскільки, незалежно від можливості використання даного об'єкта інтелектуальної власності як цілого чи окремо один від одного, за авторами залишається закріплене законом авторське право на творчу діяльність.

Для визначення відносин співавторства не обов'язково потрібно встановлювати момент виникнення спільного твору, тобто початок утвердженої об'єктивної форми творчої діяльності співавторів, оскільки визначальною ознакою є створення єдиного спільного твору, а не практичний процес здійснення авторами спільної творчої діяльності [6, с. 17]. Відповідно до загальноприйнятих теорій співавторства і думок науковців спостерігаються випадки доопрацювання, доповнення вже створеного раніше певним автором твору, що можна прослідкувати в різних галузях творчої діяльності, і теж визнається співавторством.

Висновки. Таким чином, єдиної кінцевої думки в науці стосовно конкретної необхідності трактування подільного і неподільного співавторства немає, а також відсутнє питання

правової регламентації таких критеріїв розмежування. Однак, враховуючи стрімкий розвиток інтелектуальної власності у сфері створення і використання літературних, наукових, художніх та інших видів творів у розрізі авторського регулювання в межах співавторства, основоположним є доповнення законодавства України у сфері авторського права стосовно включення до нього тлумачення подільного і неподільного співавторства. Таке правове розмежування двох видів співавторства надасть у майбутньому у разі створення твору спільною працею кількох авторів на початку творчого внеску розкрити авторські права кожного автора стосовно використання спільного творчого об'єкта. А у разі виникнення спорів між авторами стосовно використання твору, таке нормативне закріплення критеріїв дозволить врегулювати відносини без попередньої домовленості між авторами або без укладення договору про співавторство.

Список використаних джерел:

1. Право інтелектуальної власності: Акад. курс: Підруч. для студ. вищих навч. закладів / О.П. Орлюк, Г.О. Андрощук, О.Б. Бутнік-Сіверський та ін.; За ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2007. – 696 с.
2. Цивільний кодекс України: Наук.-практ. комент. / За ред. Є.О. Харитонова. – Х.: Одісей, 2007. – 1200 с.
3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792–VII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – Ст. 64.
4. Бондаренко С.В. Авторське право і суміжні права: Навчальний посібник / С.В. Бондаренко. – К.: Ін-т інтелект. власн. і права, 2003. – 140 с.
5. Дроб'язко В.С. Право інтелектуальної власності: Навч.посіб. / В.С. Дроб'язко, Р.В. Дроб'язко. – К.: Юрінком Інтер, 2004.
6. Гаврилов Э.П. Авторское право. Издательские договоры. Авторский гонорар. – М.: Юрид. лит., 1988. – 17 с.

